مقایسه بخشودگی و مؤلفه‌های آن و سلامت روانی در زوجین عادی و در شرف طلاق شهر اصفهان

سمیه کریمی[1]، شیما مصری پور[2]، اصغر آقایی[3]، محسن معروفی[4]

مقاله پژوهشی

چکیده

زمینه و هدف: بررسی مؤلفه‌های بخشودگی می‌تواند بر ابعاد سلامت روان زوجین و در نهایت خانواده مؤثر باشد. هدف این مقایسه بخشودگی و مؤلفه‌های آن و سلامت روانی در زوجین عادی و در شرف طلاق شهر اصفهان بود.

مواد و روش‌ها: این پژوهش از نوع مورد و شاهد است. نمونه پژوهش از دو گروه متشکل از گروه زوجین عادی (۱۰۰ زوج) و گروه طلاق تعداد (۱۰۰ زوج) بودند. گروه اول زوجین به صورت تصادفی از بین مراجعین به مراکز تفریحی (پارک‌ها) و گروه دوم نیز از بین مراجعه‌کنندگان به مراکز طلاق شهر اصفهان انتخاب گردیدند. برای سنجش بخشودگی و مؤلفه‌های آن از پرسشنامه بخشودگی(FFS یا Family Forgiveness Scale) و برای سنجش سلامت روان از پرسشنامه سلامت روان (G H Q یا General Health Question) استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج حاصل از تحلیل واریانس چند عاملی **(MANOVA)**،نشان داد که میزان بخشودگی و مؤلفه‌های آن (درک واقع بینانه، تصدیق خطا، جبران عمل ارتکابی، دلجویی کردن، احساس بهبودی و سبکبالی) در زوجین عادی بطور معنی‌داری بالاتر از زوجین طلاق است. این یافته در ارتباط با سلامت روان و خرده مقیاس‌های آن (علایم جسمانی، اضطراب و اختلال خواب، اختلال در کنش اجتماعی، افسردگی اساسی) نیز به دست آمد.

نتیجه‌گیری: در مجموع نتایج پژوهش حاضر مؤید آن است که،توجه به میزان بخشودگی و سلامت روانی زوجین در موارد ارجاعی برای طلاق می‌تواند حایز اهمیت باشد.

واژه‌های کلیدی: بخشودگی، سلامت روانی، طلاق

ت ارجاع: کریمی سمیه، مصری پور شیما، آقایی اصغر، معروفی محسن. **عدم مقایسه بخشودگی و سلامت روانی در زوجین عادی و در شرف طلاق شهر اصفهان**. مجله تحقیقات علوم رفتاری ۱۳۹۲؛ ۱۱(۴): ۲۵۲-۲۶۰

دریافت مقاله: ۱۳۹۱/۱۰/۹ پذیرش مقاله: ۱۳۹۲/۷/۷

مقدمه

سلامت روانی افراد متأثر از عوامل متعددی است، اگر چه این عوامل به صورت جداگانه مورد مطالعه قرار می‌گیرند ولی در واقع این موضوع چند وجهی متأثر از یکدیگر است. بدین معنی که به علت شرایط محیطی یا عوامل فردی تعادل روانی افراد دچار تغییراتی شده و هر چه شدت این عوامل زیادتر باشد، تأثیر آن بیشتر خواهد بود. سلامت روانی از آن جهت که رابطه

۱- کارشناس ارشد، روان‌شناسی، کارشناس سازمان بهزیستی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان، اصفهان، ایران

۲- دانشجوی دکتری، گروه مشاوره خانواده، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی ، دانشگاه اصفهان ، اصفهان،ایران

۳- دانشیار، گروه روان‌شناسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان، اصفهان، ایران

۴- دانشیار، مرکز تحقیقات علوم رفتاری، گروه روان‌پزشکی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان ، اصفهان، ایران (نویسنده مسؤول)

Email: maroufi@med.mui.ac.ir

مستقیمی با "عملکرد فردی– اجتماعی" و آسیب‌های روانی– اجتماعی" دارد، از اهمیت زیادی برخوردار است. سازمان بهداشت جهانی خانواده را به عنوان عامل اجتماعی اولیه در افزایش سلامتی و بهزیستی معرفی کرده است (۱). درست به همان اندازه که ازدواج‌های سالم می‌تواند فواید زیادی داشته باشد، ازدواج‌های ناسالم نیز می‌تواند نتایج منفی روی سلامت روانی افراد بگذارد. سلامت روان دارای ابعاد مختلفی است . انجمن بهداشت روانی کانادا در یک دید جامع سلامت روانی را در سه قسمت "نگرش‌های مربوط به خود ، نگرش‌های مربوط به دیگران و نگرش‌های مربوط به زندگی" تعریف می‌کند.

تاکنون تعاریف متعددی از «سلامت روان» ارایه شده که همگی بر اهمیت ، تمامیت و یکپارچگی شخصیت تأکید ورزیده اند.

Chauhanss پنج الگوی رفتاری (– حس مسئولیت‌پذیری؛ – حس اعتماد به خود ؛– هدف‌مداری؛– ارزش‌های شخصی؛ – فردیت و یگانگی، در ارتباط با سلامت روان توضیح داده است (۱).

ventise سلامت روان را وابسته به هفت ملاک می‌داند که عبارتند از:

– رفتار اجتماعی مناسب؛ – رهایی از نگرانی و گناه؛ – فقدان بیماری روانی؛– کفایت فردی و خودمهارگری – خویشتن پذیری و خودشکوفایی؛ – توحید یافتگی و سازماندهی شخصیت؛ – گشاده‌نگری و انعطاف‌پذیری.

مطالعات نشان داده است دو جنبه مهم از سلامت روان یعنی عاطفه مثبت و رضایت از زندگی در ارتباط با بخشودگی (Forgiveness) است (۲).

با کمی دقت به تعاریف فوق، می توان به این نتیجه رسید که برای دست یابی به چند ملاک از ملاک‌های سلامت روانی به آن چیزی که مفهوم "بخشودن" است نیاز می‌باشد .

در اختلافات زناشویی بخشودن امری اجتناب‌ناپذیر است اما چه مقدار و به چه کیفیت ؟

اختلافات زناشویی به دلیل طرز تلقی متفاوت از مفهوم بخشودگی است .بررسی تعاریف ارایه شده از بخشودگی حاکی از آن است که بخشودگی یک عمل اخلاقی نیست بلکه یک فرایند است و دارای انواع و مؤلفه‌هایی است . محققان پس از مطالعه اکثر آثار تحقیقی و تألیفی درباره بخشودگی، پنج حیطه بخشودگی را تعیین کردند که در ساخت مقیاس سنجش بخشودگی در خانواده آن را به کار گرفتند. این ابعاد یا خرده مقیاس‌های آزمون عبارتند از خرده مقیاس ۱) درک واقع‌بینانه ۲) تصدیق خطا ۳) جبران عمل (اشتباه) ۴) دلجویی کردن ۵) احساس بهبودی و سبکبالی. (۳).

در سال‌های اخیر احساس امنیت، آرامش، روابط صمیمانه میان زن و مرد رو به سستی گراییده است و خانواده‌ها به گونه‌ای فزاینده با نیروهای ویرانگر روبرو شده‌اند.طبق گفته‌ی Fowers , Mantel., Olsenl, و میزان طلاق روبه فزونی است (۴).

هرچه فرد از سلامت روانی بیشتری برخوردار باشد به یقین آسیب‌پذیری وی کمتر خواهد بود . زوجین می توانند با برخورداری از سلامت فکر و روان ، به موفقیت‌های بیشتری برسند و بیش از پیش بر مشکلات بین فردی و اجتماعی و خانوادگی خود فایق آیند بدین منظور برخورداری از این توانمندی می‌توان آنها را در کشف و پرورش توانمندی‌هایی از قبیل بخشودگی نقش بسزایی داشته باشد .

بدیهی می‌نماید شناخت و تعیین مؤلفه‌های بخشودگی می تواند بر ابعادی از سلامت روان فرد و در نهایت خانواده مؤثر باشد.

لذا با بررسی تحقیقات مختلف سعی شده است به این پرسش پاسخ داده شود که آیا میزان و نوع بخشودگی بر سلامت روان زوجین مؤثراست ؟

Jeni L. Burnette و Renae Franiuk در تحقیقات خود نشان دادند که تفاوت‌های فردی در باورهای مربوط به ماهیت رابطه و معنای رابطه می‌تواند میزان بخشودگی را پیش‌بینی کند .همچنین نشان دادند که اگر فردی همسر خود را متناسب با شرایط شریک ایده‌آل در ذهن خود بداند میزان بخشودگی در وی بیشتر خواهد بود (۵).

Orth و همکاران در تحقیقی نشان دادند که تغییرات بین فردی در بخشودگی به طور مثبت با تغییرات در سازگاری همبستگی دارد. آنها معتقداً سازگاری ،بخشودگی را تسهیل می‌کند اما بخشودگی سازگاری را تسهیل نمی‌کند (۶).

Toussaint و همکاران در پژوهش خود یافتند که بخشودن خود و دیگران به طور منفی جستجوی بخشودگی به طور مثبت با افسردگی همبستگی دارد. بخشودن خود و دیگران با ناامیدی نیز همبستگی داشته است.آن‌ها با تحلیل واسطه‌ای نشان دادند که نا امیدی واسطه رابطه بین بخشودن خود و دیگران با افسردگی است که این یافته‌ها نشان دهنده (تأیید کننده) رابطه بخشودگی با سلامت روان است (۷).

Maltby و همکاران در تحقیقی اعلام داشتند بخشودگی با سلامت روان همبستگی بیشتری دارد.

چندین مطالعه روان‌شناسی اجتماعی نشان می‌دهد که بخشودگی با رویدادهای اجتماعی و روندهای جامعه‌شناسی شکل می‌گیرد به خصوص اعترافات و عذرخواهی‌ها که با علایم قابل مشاهده پشیمانی همراه می‌شوند بخشودگی را بیشتر می‌انگیزانند (۸).

F.Gibons در سال ۲۰۰۰ طی تحقیقات نشان داد مشاوره بخشودگی سطح خشم ، اضطراب، افسردگی مددجویان را کاهش می‌دهد (۹).

نتایج مشاهدات وی با تحقیقات هانتر در سال ۱۹۹۳ و کافمن در سال ۱۹۹۵ همخوان می‌باشد(۱۰).

فرهودیان در مقاله‌ای بیان می‌دارد عدم بخشایش با سلامت روان ضعیف‌تر همبستگی دارد (۱۱).

سیف و بهاری رابطه بین بخشودگی وسلامت روانی زوجین دانشجو وغیر دانشجو را مورد بررسی قرار داده است و یافته‌های حاصل از این تحقیق نشان داد که بین بخشودگی و سلامت روانی در زوجین رابطه معنی‌داری بین مدت زمان ازدواج و میزان بخشودگی رابطه معکوس و همچنین بین سن و میزان بخشودگی زوجین رابطه معنی‌داری وجود ندارد (۱۰).

همچنین سیف و بهاری مقیاس سنجش بخشودگی در خانواده (FFS ساخته پولار و همکاران) را در خانواده‌های ایرانی هنجاریابی کردند و نتیجه گرفتند که مقیاس سنجش بخشودگی از پایایی و روایی مناسبی برخوردار است. بخشودگی و سلامت روان دو متغیر تأثیرگذار بر روابط بین فردی مؤثر زوجین است بنابراین لازم است این دو متغیر در زوجین عادی و در شرف طلاق مورد ارزیابی قرارگرفته تا مشخص شود چه تفاوت کمی و کیفی از لحاظ این متغیرها بین این دو گروه وجود دارد. محققان نشان دادند که بخشودگی و سلامت روان می‌تواند در طول زندگی دستخوش تغییراتی شود اگر پژوهش‌هایی از این دست بتواند ، مؤثر بودن این متغیرها را در کیفیت روابط زوجین نشان دهد پس می‌توان با آموزش و درمان این متغییرهارا افزایش داده تا مشکلات بین فردی کاهش یافته یا از بروز آن‌ها پیشگیری شود (۱۲).

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر مورد– شاهد است . جامعه مورد نظر در پژوهش حاضر شامل زوجینی بود که در ماه‌های مرداد ، شهریور و مهر سال ۱۳۸۸ ساکن شهر اصفهان بودند و به دو گروه تقسیم شدند، گروه اول شامل زوجین عادی شهر اصفهان (منظور زوجینی است که ازدواج کرده و در حال زندگی مشترک می‌باشند) و گروه دوم شامل زوجین در شرف طلاق (منظور زوجینی است که برای طلاق به مراکز مشاوره و قضایی شهر اصفهان مراجعه کرده‌اند).

– حجم نمونه

باتوجه به این که فرمول کوکران یکی از پرکاربردترین روش‌ها برای محاسبه حجم نمونه آماری است (۱۳).

با استفاده از فرمول فوق حجم برآوردی برای این پژوهش ۲۵۰ زوج تعیین گردید و پژوهشگران ، نمونه را به دو گروه۱۶۰ زوج عادی و ۱۶۰ زوج در شرف طلاق تقسیم کرده و پرسشنامه‌های بخشودگی و سلامت روان برای هر دو گروه اجرا شد. که از این بین، تعداد ۱۰۰ پرسشنامه زوج عادی و ۱۰۰ زوج در شرف طلاق قابل نمره‌گذاری و تفسیر به دست آمد.

– شیوه‌ی نمونه‌گیری

از بین مراکز مشاوره و طلاق شهر اصفهان تعدادی مرکز به صورت تصادفی انتخاب شدند و سپس زوجین مراجعه کننده را به صورت در دسترس انتخاب کردند و پرسشنامه‌های یاد شده درمورد ۱۶۰ زوج اجرا شد. برای انتخاب زوجین عادی ، شهر اصفهان به ۴ منطقه تقسیم گردیده و از هر منطقه پارک بزرگی در نظر گرفته شد و پرسشنامه‌ها در ۱۶۰ زوج حاضر در پارک‌های مورد نظر اجرا شد.

ابزارهای اندازه‌گیری و جمع‌آوری اطلاعات

پرسشنامه مقیاس سنجش بخشودگی (پولارد و همکاران) که به وسیله سیف و بهاری برای خانواده های ایرانی هنجاریابی و میزان‌سازی شد و پایایی آن ۰/۸۴ برآورد گردید که در حد عالی است این مقیاس ، دارای ۵ خرده مقیاس (بعد) است : ۱- درک واقع بینانه ؛۲- تصدیق خطا ؛ ۳- جبران عمل ارتکابی ؛ ۴- دلجویی کردن ؛ ۵- احساس بهبودی و سبکبالی .

این پرسشنامه ۴۰ پرسش و دو بخش دارد که بخش نخست (پرسش های ۱ تا ۲۰)، میزان بخشودگی را در خانواده‌های اصلی (والدین) ، و بخش دوم (پرسش‌های ۲۱ تا ۴۰) ، میزان بخشودگی را در خانواده‌های هسته‌ای (همسران) می‌سنجد .

همچنین ، هرخرده مقیاس دارای ۸ پرسش چهارگزینه‌ای است که گزینه الف)۱ امتیاز و گزینه د)۴ امتیاز دارد. میانگین نمرات این مقیاس۱۲/۶ و انحراف معیار آن ۲۳/۵ است . نمرات بالا در این مقیاس نشان‌دهنده‌ی میزان بخشودگی بیش‌تر و نمرات پایین در این مقیاس نشان‌دهنده بخشودگی کمتر است .یعنی کسی که نمره بالایی در درک واقع‌بینانه می‌آورد یعنی می‌فهمد چه زمانی همسرش (طرف مقابل) را رنجانده است.در ملاک تصدیق خطا نمره بالا مؤید آن است که فرد خاطی می‌تواند درد و رنجی را که برای قربانی ببار آورده است درک کند.همچنین نمره بالا در ملاک جبران عمل ارتکابی یعنی فرد خاطی می‌داند که اگر کسی را رنجاند باید از قربانی عذرخواهی کند و همچنین قربانی پذیرش عذرخواهی را ضعف نمی‌داند. در ملاک دلجویی کردن خاطی و قربانی پس از عذرخواهی به هم نزدیکتر شده و همدیگر را بهتر درک می‌کنند. و در احساس بهبودی پس از ناملایمات و ناراحتی‌ها دیگر احساس فشار و ناراحتی نمی‌کنند. در کل نمره بالا در بخشودگی مؤید بالابودن میزان بخشش و پایین بودن آن نشانه کم بودن میزان بخشش است (۳).

پرسشنامه سلامت روان شامل ۲۸ سوال در مورد سلامت عمومی است که دارای ۴ خرده مقیاس و هر خرده مقیاس ۷ سؤال است :

۱-نشانه‌های بدنی(جسمانی) ۲-اضطراب و اختلالات خواب ۳- کارکرد اجتماعی(نارساکنش وری اجتماعی) ۴- افسردگی اساسی .

پرسشنامه سلامت روان عمومی (گلدبرگ و هیلر) (G H Q Goldberg & Hiller یا General Health Question): پرسشنامه ۲۸ سؤالی سلامت عمومی توسط گلدبرگ برای بیماران روانی در مراکز درمانی و جامعه طراحی شد در این پرسشنامه به دو طبقه اصلی از پدیده‌ها توجه می‌شود :

۱- ناتوانی فرد در برخورداری از یک کنش‌وری سالم .

۲- بروز پدیده‌های جدید با ماهیت معلول‌کننده.

این آزمون دارای ۴ بعد و هر بعد ۷ سؤال است :

۱- بعد نشانه‌های بدنی(جسمانی) از سؤال ۱ تا ۷ .

۲-بعد اضطراب و اختلالات خواب از سؤال ۸ تا ۱۴ .

۳- بعد کارکرد اجتماعی (نارساکنش‌وری اجتماعی) از سؤال ۱۵ تا ۲۱ .

۴- بعد افسردگی اساسی از سؤال ۲۲ تا ۲۸ .

هر پرسش چهار گزینه دارد که صفر امتیاز به گزینه الف و ۳ امتیاز به گزینه د داده می‌شود.

نقطه برش این پرسش‌نامه در مطالعات داخلی ۲۳ ، و پایایی آن از ۸۴ درصد (هومن) تا ۹۲ درصد (میر خشتی) برآورد شده است . پالاهنگ بهترین نقطه برش در زنان با میزان حساسیت، ویژگی و میزان کلی اشتباه به ترتیب ۸۸ درصد، ۷۸درصد، ۱۶درصد را نمره ۲۱ ذکر می‌کند. پایایی پرسشنامه ۲۸ سؤالی سلامت عمومی با بهره‌گیری از ضریب پیرسون در سطح ۹۱درصد نشان داده شده است (۱۴).

روش اجرا و تجزیه و تحلیل داده‌ها :

تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش با استفاده از نرم‌افزار SPSS۱۶ انجام گرفت و از روش **تحلیل واریانس چندعاملی (MANOVA)**: به منظور بررسی اختلاف چند میانگین از چند جامعه آماری یاد شده استفاده شده است.

یافته‌ها

هدف این پژوهش مبنی بر این بودکه، بین میزان بخشودگی و مؤلفه‌های آن در زوجین عادی و در شرف طلاق شهر اصفهان تفاوت وجود دارد، برای تأیید فرضیه اول و دوم پژوهش مبنی تفاوت بین میزان بخشودگی و مؤلفه‌های آن در زوجین عادی و

در شرف طلاق شهر اصفهان و تفاوت بین سلامت روانی و مؤلفه‌های آن در زوجین عادی و در شرف طلاق با مرور جداول زیر تأیید این موارد مورد بررسی قرار خواهد گرفت .

در جدول ۱ ویژگی‌های دموگرافیک برای مقایسه دو گروه عادی و طلاق ارایه شده است. در جدول ۲ متغیرهای بخشودگی و سلامت روان در دو گروه عادی و در شرف طلاق با هم مقایسه شده و نتایج آن آورده شده است.

جدول ۱. ویژگی‌های دموگرافیک مقایسه دو گروه عادی و طلاق

گروه		تعداد	میانگین	انحراف استاندارد
عادی	سن	۱۸۸	۳۳/۱۴۸۹	۰/۲۷۴۶۴
	تعداد فرزند	۲۰۰	۱/۲۴۰۰	۱/۰۹۰۱۱
	مدت ازدواج	۲۰۰	۱۲۴/۰۰۰۰	۱۰۲/۳۰۴۳۱
طلاق	سن	۲۰۰	۳۴/۲۴۵۰	۸/۸۵۳۵۰
	تعداد فرزند	۲۰۰	۰/۸۷۰۰	۱/۰۵۷۶۸
	مدت ازدواج	۲۰۰	۹۴/۵۹۰۰	۸۸/۲۵۹۳۴

جدول۲. مقایسه متغییرها

منبع	متغیر وابسته	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	معنی داری	اندازه اثر	توان آزمون
بخشودگی (عادی و در شرف طلاق)	بعد درک واقع بینانه	۱۰۸/۲۱	۱	۱۰۸/۲۱	۱۲/۴۶	۰/۰۰۰	۰/۰۴۰	۰/۹۴۰
	بعد تشخیص و تصدیق	۱۱۹۷/۴۸	۱	۱۱۹۷/۴۸	۹۱/۷۹	۰/۰۰۰	۰/۲۳۵	۱/۰۰۰
	تاوان غرامت	۷۵/۸۵	۱	۷۵/۸۵	۸/۱۰	۰/۰۰۵	۰/۰۲۶	۰/۸۱۰
	دلجویی و اصلاح عمل	۸۲۱/۳۳	۱	۸۲۱/۳۳	۱۰۰/۲۴	۰/۰۰۰	۰/۲۵۲	۱/۰۰۰
	احساس بهبودی	۱۲۰۹/۷۵	۱	۱۲۰۹/۷۵	۲۱۵/۹۰	۰/۰۰۰	۰/۴۲۰	۱/۰۰۰
	بخشودگی	۱۳۷۲۵/۸۲	۱	۱۳۷۲۵/۸۲	۱۲۵/۸۳	۰/۰۰۰	۰/۲۹۷	۱/۰۰۰
سلامت روان (عادی و طلاق)	علائم جسمانی	۲۲۵/۲۳	۱	۲۲۵/۲۳	۱۲/۱۵	۰/۰۰۱	۰/۳۳	۰/۹۳۵
	اضطراب و اختلال خواب	۴۷۸/۰۷	۱	۴۷۸/۰۷	۱۸/۵۵	۰/۰۰۰	۰/۰۵۰	۰/۹۹۰
	کارکرد اجتماعی	۳۶۰/۳۶	۱	۳۶۰/۳۶	۴۳/۶۵	۰/۰۰۰	۰/۱۰۹	۱/۰۰۰
	افسردگی اساسی	۱۱۳۵/۳۹	۱	۱۱۳۵/۳۹	۳۷/۵۲	۰/۰۰۰	۰/۰۹۵	۱/۰۰۰
	سلامت روان	۸۰۱۹/۴۸	۱	۸۰۱۹/۴۸	۳۴/۰۴	۰/۰۰۰	۰/۰۸۷	۱/۰۰۰

بحث و نتیجه‌گیری

ازدواج موفق باعث ارضای بسیاری از نیازهای جسمانی و روانی افراد می‌شود و در صورت شکست، زن و شوهر به ویژه فرزندان با ضربه روانی شدیدی روبرو می‌شوند، عوامل متعددی منجر به شکست و طلاق می‌شود که میزان بخشودگی نیز جزئی از این عوامل می‌باشد. علیرغم تلاش‌هایی که از سوی پیشگامان سلامت روانی در جهان به منظور تأمین هرچه بیشتر سلامتی به‌عمل آمده است هنوز می‌توان گفت که در ابتدای راه بوده و در واقع یکی از اهداف مربوط به سلامت روانی، ایجاد امکانات قابل قبول برای تأمین یک زندگی انسانی در هر فرد است، انسانی که از نظر فیزیکی و روانی اجتماعی در امنیت کامل به سر می برد.

این پژوهش به منظور مقایسه بخشودگی ، مؤلفه‌های آن و سلامت روانی در زوجین عادی و در شرف طلاق شهر اصفهان انجام شد.

بخشش یکی از فرآیندهای روان شناختی و ارتباطی برای افزایش سلامت روان و التیام آزردگی است که لازمه رشد ارتباطی، عاطفی، روحانی، و جسمانی انسان است و بر بیشتر شاخص‌های سلامت روان، که در افزایش خشنودی از زندگی و روابط بین فردی مؤثر هستند، تأثیرمی‌گذارد. با توجه به این که پیشینه پژوهشی نشان می‌دهد بیشتر تحقیقات در یک گروه و بصورت فردی صورت پذیرفته است پژوهش حاضرکوشید تا با بررسی بخشودگی و سلامت روان برروی زوجین عادی و در شرف طلاق به نتایج جالبی دست یابد. نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که بین میزان بخشودگی و مؤلفه‌های آن در زوجین عادی و در شرف طلاق شهر اصفهان تفاوت وجود دارد در این بررسی زیر گروه‌های مبنی بر مؤلفه‌های بخشودگی- درک واقع‌بینانه- جبران عمل ارتکابی (اشتباه- دلجویی - احساس بهبودی یا سبکبالی) نیز مورد ارزیابی قرارگرفت و مشاهده شد که از نظر بخشودگی و مؤلفه‌های آن گروه عادی به طور معنی‌داری بالاتر از گروه در شرف طلاق هستند. به عبارت دیگر زوجین گروه عادی راحت‌تر می توانند از تألم ودرد فاصله بگیرند و از زخم‌های عاطفی که ناشی از حوادث غیرمنصفانه است، جلوگیری کنند. به عبارتی، به فراموشی سپردن و خلاص شدن از احساس‌های تند نسبت به وقایع قبلی در زوجین عادی بهتر است. یافته‌های به دست آمده از پژوهش حاضر ، نشانگر آن است که از بین پنج مؤلفه بخشودگی، درک واقع بینانه، تشخیص و تصدیق و دلجویی کردن، در گروه عادی بالاتر از بقیه مؤلفه‌ها بوده که شاید نشان از این داشته باشد که گروه عادی، آگاهی درونی روانی بیشتری (چه زوج متألم و آزرده خاطر و چه زوج خاطی) از واقعه‌ای که موجب رنج و تألم شده است دارد و این امر زوج خاطی را در موقعیت تشخیص و تصدیق قرار می‌دهد و وی را برآن می‌دارد تا بین انتقام و دلجویی کردن و عمل ابراز ندامت، یکی را انتخاب نماید . یافته‌های این پژوهش حاکی از آن است در گروه زوجین عادی ، زوج خاطی بیشتر ترغیب می‌شود که دلجویی کردن را انتخاب نماید ، اما در گروه در شرف طلاق علی‌رغم وجود درک واقع‌بینانه از جراحت عاطفی به دلیل پایین بودن تصدیق و تشخیص که در اصل به معنی پذیرفتن ایجاد مشکل است ، دلجویی کمتری از طرف زوج خاطی مشاهده می‌گردد . وی احتمالاً تنها به فکر جبران است که متأسفانه چون تصدیق و تشخیص درستی از جراحت ندارد عمل جبران ، منجر به احساس بهبودی نمی‌شود. میانگین مؤلفه‌های تشخیص ، تصدیق و احساس بهبودی مؤید این فرضیه است. این یافته تا حدی با نتایج پژوهش‌های رانسلی ، مک کالاف فینچام و استون، رانسلی، فینچام، پیلری و ردکالیا، حسینی، و افخمی همسو می‌باشد. در تمام این پژوهش‌ها به اهمیت بخشودگی و اثر آن در رضایت زناشویی اشاره شده است (۱۷-۱۵).

همچنین نتایج نشان دادکه بین سلامت روانی و مؤلفه‌های آن در زوجین عادی و در شرف طلاق شهر اصفهان تفاوت وجود دارد. خرده مقیاس‌های سلامت روان (علایم جسمانی- اضطراب و اختلال خواب- نارسا کنش‌وری‌اجتماعی - افسردگی اساسی) نیز مورد توجه قرارگرفت و نتایج نشان داد که از نظر سلامت روان و مؤلفه‌های آن گروه عادی به طور معنی‌داری در وضعیت بهتری از گروه در شرف طلاق قرار دارند. به عبارت دیگر علایم جسمانی، اضطراب و اختلال خواب، اختلال در کنش اجتماعی و افسردگی اساسی در زوجین عادی به طور معنی‌داری کمتر از زوجین در شرف طلاق می‌باشد. در گروه درشرف طلاق اختلال خواب و افسردگی اساسی و مشکل در روابط اجتماعی بهص ورت معنی‌داری بالا بوده که این نشان دهنده، آن است که تعارضات زناشویی این گروه را مستعد برای ابتلا به افسردگی، اضطراب و مشکلات خواب و مشکلات بین فردی می‌کند . این یافته تا حدی با نتایج پژوهش‌های مالتبی، رانسلی، هیل، مک کالاف، جان، فینچام و استون، سیف و بهاری و خدایاری فرد ناطقیان و خوشکام، سامانی، پژوهش صادقی، بابادی همسو می‌باشد (۲۶- ۱۸).

این پژوهش نشان می‌دهد که تحصیلات دانشگاهی بر درک واقع بینانه تأثیر به خصوصی دارد و مشکلات در روابط زوجین در زوجین تحصیل‌کرده تأثیر بیشتری بر درک واقع‌بینانه دارد. شاید

این امر به دلیل وجود متغیرهای واسطه‌ای همچون ویژگی‌های شخصیتی ، تحریف‌های شناختی ، آرمانگرایی و ایده‌آل‌خواهی و ... می‌باشد که می‌توان در پژوهش‌های دیگری تأثیرهای واسطه‌ای چنین متغیرهایی را در رابطه با بخشودگی و کیفیت روابط بین فردی مورد بررسی قرار داد. همچنین تشخیص و تصدیق،در زوجین در شرف طلاق و عادی با هم تفاوت معنی‌داری دارد اما تحصیلات دانشگاهی در این امر تأثیری نداشته است .به طوری که زوجین در شرف طلاق کمترین میزان تشخیص وتصدیق را داشته‌اند.

زوجین دانشگاهی عادی آمادگی بیشتری برای پرداخت غرامت و تاوان مشکل دارند یعنی احتمالاً گروه دانشگاهیان عادی هرگاه احساس کنند همدیگر را رنجانده‌اند برای عذرخواهی و پس دادن تاوان، آماده‌اند .در بررسی‌های به عمل آمده پژوهش مشابهی در این زمینه یافت نشد.

بطور کلی تحصیلات بر میزان بخشودگی تأثیر چندانی ندارد که البته این پژوهش با بخشی از پژوهش سیف و بهاری همسو می‌باشد.

همچنین در میزان سلامت روان در دو گروه عادی و در شرف طلاق تفاوت وجود دارد بطوری که سلامت روان گروه دانشگاهیان عادی از همه بالاتر بوده در گروه دانشگاهیان در شرف طلاق کمترین میزان سلامت روان مشخص شد.

تشکر و قدردانی

از خانم دکتر زهره علاالدینی ، دکتر فاتحی‌زاده و جناب آقای اسماعیل هونجانی و همکاران عزیز در مرکز طلاق اورژانس اجتماعی بهزیستی اصفهان که در انجام این پژوهش بسیار همراهیمان نمودند سپاسگزاریم.

References

1. Khoshkam S, Ahmadi A, Abedi M. The effect of communication training programs for mental health, relationships and couples Counseling Research & Developments 2007;24 [In Persian].
2. Maltby J, Day L, Barber L. Forgiveness and mental health variables: Interpreting the relationship using an adaptational-continuum model of personality and coping. Pers Individ Dif 2004; 327(4): 1629-41.
3. Sayf S, Bahari F. Normalization and standardization measures for families of Iranian couples. Tehran: Women's Institute; 2001 [In Persian]
4. Olya,N, Fatehizadeh M, Bahrami F. Marriage enrichment training. Tehran: Posted Danzhh; 2009: 167. [In Persian]
5. Jeni L, Burnette A, Renae F. Individual differences in implicit theories of relationships and partner fit: Predicting forgiveness in developing relationships. Pers Individ Dif 2010; 2: 144-8.
6. Orth U, Berking M, Walker N, Meier L, Znoj H Forgiveness and psychological adjustment following interpersonal transgressions: A longitudinal analysis q. J Res Pers 2008; 42: 365–85
7. Toussaint L, Webb JR. Theoretical and empirical connections between forgiveness,mental health and well-being. In: Worthington EL, Editor. Handbook of forgiveness. NewYork: Routledge; 2005: 349-62.
8. Fincham F, Beach S. Forgiveness in marriage: Implications for psychological agnation and constructive communication. Perssonal Relationship 2002; 9:239–57.
9. Bahari F, Fatehizadeh M, Ahmadi A, Molavi H, Bahrami F. The effect of hope, forgiveness and combined marital counseling on interpersonal cognitive distortions of divorcing couples.Journal of Research in Behavioral Sciences 2010; 8(1): 25-33. [In Persian].
10. Afkhami A, Bahrami F, Fatehi M. Relationship between marital conflictand impunity in the province of Yazd, Family Research 2007; 9: 432-42. [In Persian].
11. Frhodyan A. Forgiveness and mental health variables. New Cognitive Sciences 2005;1:76-77. [In Persian].
12. Bahari,F .Sayf,S . Forgiveness: Tell a therapeutic model of marriage and family counseling. Quarterly scientific – research - Association of Consulting 2000; 7- 8(2) : 49-61. [In Persian].
13. Cochran W. Sampling techniques 3rd ed. New York: Wiley publishers; 1977

14. Krejcie RV, Morgan DW. Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement 1970;.30(3), 607-10.

15. Palahang H, Nasr Esfahani M., Baraheni MN, Shah Mohamady D. Epidemiology of mental disorders in Kashan. Journal. Fall; 1997: 19-27 [In Persian].

16. .Finchan F,.Paleri G, Recalia C. Forgiveness in marriage: The role of relationship quality, attributions, and empathy. Personal Relationships 2002; 9: 23-37.

17. Hosseini A. Examine the relationship between forgiveness of the families of the original (first generation) and nuclear families(Second generation) and its relationship to marital Rzaytmndyy. [MA thesis].Tehran: Tehran University of Welfare and Rehabilitation Sciences: 2004. [In Persian].

18. Afkhami, A. pathology relief in Iranian families. Procceeding of The Second National Congress of Family Pathology; 2007 May 25-28; Tehran, Iran martyr Beheshti University; 2007. [In Persian].

19. Hill, E. Understanding forgiveness as discovery: Implications for marital family therapy. Contemporary Family Therapy 2001; 23(4):369-84

20. McCullough ME, Pargament KI, Thoresen CE. Forgiveness:Theory, research and practice. New York: Guilford Press; 2000.

21. Olson D, Olson A, Empowering couples: building on your strengths. Jafari Nejad K,Ardeshir Zadeh M.Tehran: Welfare Organization; 2004. [In Persian].

22. Babadee AS 0. Comparison of mental health and marital satisfaction in mothers of hyperactive children and healthy mothers. Procceeding of The Second National Congress of Family Pathology; 2007 May 25-28; Tehran, Iran martyr Beheshti University; 2007. [In Persian].

23. Khodayarifard M. Ghfv therapy with emphasis on the Islamic perspective. Investigate the case. Journal of thoughts and behavior 2001; 1: 10. [In Persian].

24. Samani S, Askari L. Investigate the relationship between different aspects of the model and content of family health and vitality. Procceeding of Third National Congress of Family Pathology; 2008 May 23-26; Tehran, martyr Beheshti University, 2008. [In Persian].

25. Sadeghi H. The relationship between marital stress and mental health of the city. Procceeding of Third National Congress of Family Pathology; 2008 May 23-26; Tehran, martyr Beheshti University, 2008. [In Persian].

26. Yaghobi,H. Status determination procedures and how to cut and validation. Fslna May mental health 2008; (1): 39-52. [In Persian].

27. Nateghyan S, Mollahzadeh J, Goodarzi M, Rahimi. Forgiveness in marital satisfaction in men with post-traumatic stress disorder from a war that spouses. Journal of Mental Health 2008; (37): 33-46. [In Persian].

Comparison Between Forgiveness and Mental Health Among Normal and Ongoing Divorce Spouses In Isfahan

Somayeh Karimi[1], Asghar Aghaii [2], Shima Mesripour[3], Mohsen Maroufi [4]

Original Article

Abstract

Aim and Background: The purpose of this study was comparison of forgiveness and its components together with mental health in normal and ongoing divorce couples in Isfahan.

Methods and Materials: The population is consisted of couples who lived in Isfahan city in 1387 (2009). 100 normal couples were selected randomly from 4 parks in four regions of city and 100 at-divorce couples were selected randomly from couples who referred to divorce centers in Isfahan. Forgiveness and its components was measured by forgiveness scale (FFS) and mental health was measured by General Health Questionnaire (GHQ)

Findings: The results of a factor analysis of variance (MANOVA), showed that forgiveness and its components (Recognition, Reparation, Restitution, Resolution) significantly higher than in normal couples. The couple's divorce. The findings related to mental health and its subscales (somatic symptoms, anxiety and insomnia, social dysfunction, major depression) were obtained.

Conclusions: The results of this study confirm that, in cases referred for mental health and the relief of divorce can be very important.

Keywords: Forgiveness, Mental Health, Divorce

Citation: Karimi S, Aghaii A, Mesripour Sh, Maroufi M. **Comparison Between Forgiveness and Mental Health Among Normal and Ongoing Divorce Spouses In Isfahan**. J Res Behave Sci 2013; 11(4): 252-260

Received: 29.12.2012 Accepted: 29.09.2013

1- MA, Psychology, Islamic Azad University, Khorasgan Branch and. Expert Isfahan welfare, Isfahan, Iran.
2- PhD Student, Family Counseling, School of Psychology and Educational Sciences, University of Isfahan, Isfahan, Iran
3- Associate Professor, Islamic Azad University, Khorasgan Branch, Isfahan, Iran
4- Associate Professor, Behavioral Sciences Research Center, Department of Psychology, School of Medicine, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran. (Corresponding Author) Email: Email: maroufi@med.mui.ac.ir